

קונטרס

על פרשת ואתחנן

שבת נחמו

*

שנאמרו על ידי

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

*

ה'תשנ"ה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
חודש מני"א תשנ"ו לפ"ק

פרשת ואתחנן

שבת נחמו

- א -

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ה' אלקים גוי', אעברה
 נא ואראה גוי' ההר הטוב הזה והלבנון (ג, כג-כה)
 נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעי' מ')

- א -

הנה צריך להבין: (א) פירוש בעת ההיא, (ב) פירוש לאמר,
 (ג) שייכות תיבת לאמר שבסיום הפסוק האי' לתיבות ה'
 אלקים שבריש הפסוק שלאחריו, (ג) המשך הכתוב (ופירוש
 רש"י) ההר הטוב הזה זו ירושלים, והלבנון זה בית המקדש.

גם צריך להבין בפסוק נחמו גוי': (א) כפל הלשון נחמו
 נחמו, ב' פעמים. (ב) מה שדייק לומר עמי דייקא. (ג) הלשון
 יאמר אלקיכם. (ד) שייכות פסוק נחמו נחמו גוי' לואתחנן גוי'.

והנה במדרש (איכ"ר ספ"א) איתא: חטאו בכפלים דכתיב
 חטא חטאה ירושלים, ולקו בכפלים דכתיב כי לקחה מיד ה'
 כפלים וגוי', ומתנחמים בכפלים דכתיב נחמו נחמו עמי וגוי',
 וצריך ביאור.

- ב -

ונראה, דהנה עה"פ (משפטים כב, ל) ואנשי קודש תהיון
 לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו גוי', פירש רש"י ז"ל: אם
 אתם קדושים ופרושים משיקוצי נבלות וטרפות, הרי אתם
 שלי, ואם לאו אינכם שלי, עכ"ל, וכן פירש רש"י עה"פ
 (קדושים כ, כו) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, וז"ל:

נבלות וטרפות", עייז דוקא "יאמר אלקיכם", שהשי"ת נעשה "אלקיכם" (ואם לאו - אינכם שלי, ואינם עמו ("עמי")) של השי"ת).

- ד -

ובזה ביארתי הכתוב ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, פירוש, אם תרצו להיות אנשי קודש, הרי זה רק עיי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, כי אם לא יזהרו, יצאו מהדת רח"ל, כמבואר בשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סימן ז'), וז"ל: דבר זה ידוע שאין דבר עבירה כמאכלות אסורות שמטמטם הלב הישראלי, ובעונותינו הרבים עייז יצאו כמעט מן הדת כמה קהילות בארץ לועז עיי השובי"ם הקלים, שאכלו ונתפטמו בטרופות, וגברו עליהם דיעות זרות עד שפקרו ונאבדו מתוך הקהל הקדוש וכו", עכ"ל.

ובזה אפשר לפרש סיוס הכתוב לכלב תשליכון אותו, כי הנה איתא בסי' הקנה (דף קמ"ב) וז"ל: שמור פיך ממאכל הטרופות ומכל האיסורין, כי יחליפך הקב"ה באתנן זונה ומחיר כלב, עכ"ל. וזהו לכלב תשליכון אותו, כי אם לא תקיים להשליך את הטרופה לכלב כי אם אתה תאכל אותה, אז יחליפך הקב"ה באתנן זונה ומחיר כלב.

- ה -

ובזה יובן ג"כ כפל הלשון נחמו נחמו, כי הנה ידוע מחז"ל (סנהדרין צ"ח ע"א) עה"פ "אני הוי בעתה אחישנה", שיש שני זמני גאולה, "זכו - אחישנה; לא זכו - בעתה", והקשה בספר נזר הקודש פרשת ויחי (הובא בערבי נחל בדרוש ג' לשבת הגדול), דלכאורה הם ב' הפכים בנושא א', והול"ל בכתוב או אחישנה או בעתה, ובפסוק אינו מבואר ההבדל ביניהם, ומשמע שיהי בעתה וגם אחישנה, ואיך אפשר שיתקיימו שניהם כאחד.

עוד הקשה על מה שאמר הכתוב (בא יב, מ"א) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ד' מארץ מצרים, והרי באמת לא היו במצרים ת"ל שנה. והמפרשים תירצו דחשבון הזה נמנה מברית בין הבתרים.

אולם בפרקי דר"א ובמדרש חזית מבואר בפירוש שיצאו ישראל קודם כלות הזמן, לפי שדילג הקב"ה על הקץ בזכות אבות, כדכתיב מדלג על ההרים, ודרשו ז"ל (שהש"ר פ"ב, ח) מדלג על החשבונות, עיין שם. ולדבריהם יוקשה איך אמר הכתוב ויהי מקץ ת"ל שנה בעצם היום הזה, שהרי באמת לא נשלם חשבון ת"ל שנים, ע"כ קושייתו.

ותוכן תירוצו כי יש עת הגאולה המשומר ובא מששת ימי בראשית, ולעולם אי אפשר להיות קץ הגאולה אם לא בהגיע אותה העת הנשפע מכוכב ההוא, אשר מאיר בו הצירוף המורה על הגאולה,

1הערה

[ראה כע"ז בזוהר ח"א קי"ט, וח"ג רי"ב, ובאור החיים פ' בלק בד"ה אראנו, שרמז לכוכב היוצא באמצע השמים לנס מופלא] אלא שהקב"ה ברצונו מחליף את הזמנים ומעביר אותן הצירופים לצד אחר, ומאיר עתה צירוף הגאולה, ומסדר את הכוכבים ברקיע כרצונו.

ולפי"ז אפשר שיתקיימו שניהם כאחד, שיהי הגאולה בעתה וגם אחישנה, שכאשר יהי רצון הבו"ה להחיש הגאולה, יעתיק ויקדים אותו העת והזמן המוכן לגאולה, ויקדימונו כפי רצונו.

ועל דרך זה הקדים השי"ת בגאולת מצרים אותו המזל והכוכב והצירוף שהי ראוי להיות בו הגאולה לסוף ת"ל

שנה, וקבע אותם לסוף רד"ו שנה, ואתי שפיר הכתוב ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה גוי בעצם היום הזה וגו', שהיי זמן היציאה ממש בעצם היום של סוף ת"ל שנים, אלא שהקדימו השי"ת וקבעו לסוף רד"ו שנים, והבן, עכת"ד ז"ל.

- 1 -

והנה ידוע מס' ברית מטה משה על הגש"פ, שמביא דכל ענין הגאולה תלוי בכשרות הבשר, ואם היו ישראל נזהרים לאכול בשר כשר היתה באה כבר הגאולה שלימה.

וכן מובא בספר שמרו משפט מהרהגה"צ ר' עקיבא יוסף ז"ל (בעמ"ח ס' לב העברי), וז"ל: הגהצה"ק ר' נתן אדלער זל"ה רצה לפסול השו"ב דפפ"ד [דפרנקפוט דמיי"ן], ולהכניע החותם של הסט"א השורה על השובי"ם הפסולים, בסוד על חרבך תחיי וכו', ואלמלא השיג כל רצונו הי' בא משיח צדקינו, אך הס"ם העמיד עליו רודפים קצבים, והוצרך לברוח מפפ"ד, ותלמידו הח"ס רץ אחריו כמה פרסאות וכו', עכ"ל (הובא בספר משכיל אל דל, עיי"ש באריכות).

ועפ"י הנ"ל יובן פירוש הפסוק נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם, דמתי יאמר אלקיכם נחמו נחמו בכפל, שהוא לשון מהר מהר (כי השנות התיבות מורה על המהירות, כמ"ש (מקץ מא, לב) "ועל השנות גוי פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלקים לעשותו"), וימהר את מערכת המזלות כו', הי"ז כאשר יאמר עמי ע"י שיזהרו מאיסורים.

- 2 -

ובזה יובן גם שייכות פסוק זה לפרשת ואתחנן, ובפרט לתחילת הפרשה, ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, כי משה רבינו ע"ה התפלל והתחנן אל ה' על בעת ההיא, היינו על

עקבתא דמשיחא, שיוכלו להתפלל אז אל ה' ולאמר אליו ה' אלקים, היינו שיהיו "אלקינו", עי"ז שאנחנו "עמו", שהוא ע"י שאנו נוהרים ממאכלות אסורות, אשר עי"ז יתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון, שנוכל לומר "אבינו מלכנו חננו ועננו, כי שמך הגדול נקרא עלינו, כרחם אב על בנים כן תרחם עלינו וכו', אנו בניך ואתה אבינו", כנ"ל משו"ת בית הלל.

- ח -

עוד אפ"ל ואתחנן גוי לאמר וגו', שכל תפילות בני"י צריכים להיות על גאולת השכינה הקי' ובנין ירושלים ובית המקדש, וכמו שהמשיך משה רבינו בתפילתו ובבקשתו **אעברה נא ואראה גוי' ההר הטוב הזה והלבנון**, ופי' רש"י ההר הטוב הזה זו ירושלים, והלבנון זה בית המקדש.

וכמבואר בסה"ק תולדות י"י (דף קפ"א ע"א), וז"ל: **ידע האדם שאין התפילה לצורך עצמו, כי אם צורך גבוה, לתועלת השכינה**, וכמו שכתב האר"י דאם מכוין לתועלת עצמו, השכינה מקוננת עליו (איכה א') נתנני ה' בידי לא אוכל קום, **ואם מכוין לתועלת השכינה מיד נענה**, כמו שכתוב בתיקונים (תיקון י"ח דף נ"ה ע"א) אם שכינתא תמן מיד פתחין ל"י. . וגם מבוקש האדם נכלל בבינה, שהיא אם כל חי, וכל הנשמות הוא חלק השכינה, וגם הוא נענה, **אבל אם מכוין לשכינה כדי שיהי' הוא נענה גם כן, נעשה מסך מבדיל, עכ"ל.**

וכמבואר בסי' צפנת פענח (דף נ" ע"ג) ועד"ז בסי' תולדות י"י בשם הבעש"ט ז"ל, וז"ל: **כי צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, שעל ידי הצער וחסרונו יודע חסרון השכינה להתפלל שימולא שם החסרון. . כי תפילה הוא צורך גבוה, שידע האדם מחסרונו שהוא נמשך מחסרון של מעלה,**

ויתפלל שימולא החסרון שם למעלה בשכינה . ממילא ימולא החסרון שלו ג"כ, רק לא יכוין לתועלת עצמו רק לתועלת השכינה, עכ"ל.

- ט -

ובזה יובן גם המשך לשון רש"י בפי קדושים שם: (אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו) ותגלו מארץ הקדושה, עכ"ל, כי כנ"ל מסי ברית מטה משה אם היו ישראל נזהרים לאכול בשר כשר היתה באה כבר הגאולה שלימה, וכן בסי שמרו משפט, דאלמלא השיג הגה"צ ר' נתן אדלער את רצונו להעביר את השובי"ים הפסולים הי' בא משיח צדקנו.

- י -

וזהו שאמר במדרש חטאו בכפליים כו', דקאי לעניננו על בני ישראל כשאינם פרושים ומובדלים משיקוצי נבילות וטריפות, שהוא חטא חמור וכפול, שהוא מטמטם הן את הגוף והן את הנפש, אשר עי"ז לקו בכפלים, כי עי"ז אינכם שלי ועוד שע"יז תגלו מארץ הקדושה. אכן ע"י שיהיו נזהרים בכשרות המאכלים, עי"ז מתנחמים בכפלים דכתיב נחמו נחמו עמי.

- ב -

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעי' מ')

- א -

במדרש (איכ"ר ספ"א): חטאו בכפלים דכתיב חטא חטאה ירושלים, ולקו בכפלים דכתיב כי לקחה מיד ה' כפלים וגו', ומתנחמים בכפלים דכתיב נחמו נחמו עמי וגו', וצריך להבין א) כפל הלשון נחמו נחמו, ב' פעמים, ב) מהו חטאו בכפלים.

ואפשר לפרש בהקדם דברי ה"מדרש פנחס" מהצה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, וזל"ק: מה שאמרו בגמרא (ברכות דף ס"ג ע"א) כל המשתף שם שמים בצערו, כי כשהאדם מצטער שכינה מה אומרת וכו' (סנהדרין דף מ"ו ע"א), נמצא, כשמחשב האדם, איך אצטער ואגרום חס ושלוש גם כן וכו'. וזהו שאמרו בזוהר סבא משפטים דק"ז (ע"א) דוד בדיחא דמלכא וכו' בגין לבדח"א למלכא וכו', עכ"ל.

ועפ"ז אמרתי לפרש הכוונה שצריכים לכוין בקריאת שמע "ובכל מאדך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לוי", כמבואר במשנה ברכות (דף נ"ד ע"א), כי עי"ז שאינו מקבל יסורים באהבה ויש לו צער מזה, עי"ז גורם צער להקב"ה, כי עמו אנכי בצרה כתיב (תהלים צ"א), וכתוב (ישעי' ס"ג) בכלצרתם לו צר (ועיין תענית ט"ז ע"א), וע"כ חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה (משנה ברכות שם), ומפרש להלן בגמ' (דף ס' סע"ב) לקבולינהו בשמחה.

- ב -

ועוד כפי הרבי מלובלין זי"ע עה"פ (תהלים קיז, ב) כי גבר עלינו חסדו, שגבורות השי"ת (גבר) הם ג"כ חסדים (חסדו), אלא שאין אנו רואים אותם כי הם חסדים נעלמים שיכולים להתגלות רק ע"י הסתר בלבוש הגבורות והצמצומים.

וכמ"ש ר' ייבי בפירושו לתהלים (מזמור י"ח ומזמור ל') בביאור מחז"ל (תענית דף כ"א ע"א) גם זו לטובה, וז"ל: בשם הריב"ש שמעתי שהשם כוזו הוא אחוריים של שם הוי"ה, ושם הוי"ה הוא מדת רחמים ושם כוז"ו שהוא מדת אחוריים הוא מדת גבורה, ואותיות כ"ו מן שם כוז"ו הוא מספר של שם הוי"ה ברוך הוא. נמצא שעודף שם כוזו שהוא

מדת גבורה על שם הוי"ה מדת הרחמים הם אותיות זו. לכך אמר גם ז"ו, שהוא ממדת גבורה, לטובה הוא, כלול בחסד, עכ"ל.

ועפ"י הנ"ל אפשר לבאר המשך הכתוב הנ"ל בתהלים כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללויה, פירוש, שאפילו כאשר אנו רואים גבורות (כי גבר), שהם דינים הבאים משם אלקים, אעפ"כ צריכים אנו לדעת אשר באמת הם חסדים (חסדו), ובאים משם הוי"ה, מדת הרחמים, וזהו ואמת הוי"ה, שבאמת בגבורות אלו נמצא בהעלם החסדים שמשם הוי"ה, וכמ"ש מאתו לא תצא הרעות, ולכן מסיים הכתוב לעולם הללויה, כי לעולם, גם כאשר נראה לנו שהם גבורות ורעות, גם אז צריך להלל ולהודות להשי"ת, וכנ"ל במשנה חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, כי באמת גם זו לטובה, כנ"ל, וכשמקבלים היסורים והצער באהבה, נמתקין ונעשים חסדים טובים.

ועי"ז יקויים בו מאמר החוזה, שכאשר האדם מוצא בהדינים את הטוב הגנוז בהם, עי"ז תיכף יתפרדו כל פועלי און, ואז יראה גם האדם שהכל היי לטוב, ואשר כל ההעלמות וההסתרים היו כמשל המחיצות וכו', שאחרי שעובר את המסכים והמחיצות, אז נגלה לפניו אבינו מלכנו אב הרחמים והחסדים.

- ג -

אמנם כל הנ"ל הוא רק כאשר האדם מקבל את הגבורות והיסורים באהבה. וכסיפור הידוע ששאל הגה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ז"ל את רבו הרב המגיד ממעזריטש ז"ל: איך אפשר לקיים דברי חז"ל "חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה"? והשיב לו המגיד הק',

שילך לביהמ"ד, וימצא שם את תלמידו ר' זושא מאניפולי, והוא יגיד לו את פירוש המשנה.

ר' זושא הנ"ל הי' כל ימיו עני מדוכא ומצבו הי' רע ודחוק מאוד. הלך ר' שמעלקא לר' זושא, וסיפר לו, שהרבי שלחו אליו שיפרש לו את דברי המשנה.

פתח ר' זושא ואמר: תמיהה גדולה בעיני על רבנו, שצוה לשאול דוקא אותי על דבר זה, הלא שאלה זו יש לשאול לאדם שכבר עבר עליו איזה דבר רע ח"ו, אבל לי אין שום שייכות לכך, כי מעולם לא קרה לי שום דבר רע אפילו רגע אחד, ויש לי ב"ה כל טוב מיום הוולד ועד היום, ומנין אוכל אני לדעת ענין של קבלת הרע בשמחה?

אז הבין ר' שמעלקא את ענין החיוב "לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה", שצריך אדם להיות בשמחה במידה כזו, שלא ירגיש כלל ברעה.

אכן אנו מבקשים מהשי"ת שיהי' הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו, וכמבואר מהבעש"ט שפירוש הכתוב הוא, שאנו מבקשים שנראה את החסדים בגלוי, ולא שיהיו בבחינת "כי גבר עלינו חסדו", שהחסדים הם נסתרים ונעלמים בהגבורות.

וכידוע הסיפור מהקדוש השר שלום מבעלז זי"ע, שבאה לפניו אשה אחת וביקשה איזו ישועה שהיתה זקוקה לה. אמר לה הצדיק: העיקר הוא האמונה בה'. השיבה האשה: רבי! מקודם כתיב "ויושע", ואחר כך כתיב "ויאמינו" ("ויושע ה' ביום ההוא את ישראל גוי ויאמינו בהי"). אם תהי' לי הישועה, אין ספק שתהי' לי גם אמונה. ואמר הצדיק: מעולם לא נצחני אדם, אלא אשה זו.

- ד -

ובזה אפשר לפרש הכתוב **נחמו נחמו גוי**, ודרשו חז"ל **מתנחמים בכפלים**, כי כאשר יש לאדם צער אז השי"ת כביכול ג"כ בצער, וכנ"ל אשר עמו אנכי בצרה, ולכן אין לו להאדם להצטער, רק להיות בבחינה של **נחמו**, ועי"ז תהי" גם נחמת השי"ת, וזהו **נחמו נחמו, נחמה בכפלים**.

וזהו **חטא חטאה ירושלים**, ואיתא במדרש **חטאו בכפלים**, היינו שלא שמו אל לבם אשר בכל חטא שהם עושים, הנה לבד זאת שהם בעצמם חוטאים וגורמים רע לעצמם, הנה עוד זאת חטאו בכפלים בזה שהם גורמים ג"כ צער השכינה ע"י עוונותיהם, שע"ז שכינתא בגלותא.

- ה -

ועי"ז שישתף שם שמים בצערו, כפירוש הנ"ל במדרש פנחס, שלא לגרום ח"ו צער להשכינה הקי' כ"א אדרבה לגרום לבדיחא דמלכא, שהוא עי"ז שאינו מרגיש בצער כלל, כסיפור הנ"ל מהר"ר זושא זי"ע, עי"ז נזכה אשר **יאמר אלקיכם**, שיהי ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו, שכל אחד יראה בעצמו שגם **אלקיכם**, בחינת הגבורות והדינים, הכל הם רחמים וחסדים. וכמבואר בכתר שם טוב (ח"ב בסופו) בפירוש הפסוק ויאמר אלקים יהי אור, כלומר, ויאמר השי"ת מכח מדת אלקים שהוא מדת גבורה המצמצם האור, מחמת זה יהי אור כו'. וכמ"ש בפרשתנו (ד, לט) "וידעת היום גוי כי הוי"ה הוא האלקים", ומבואר בזוהר דכולא חד.

שזה יהי ביום ההוא, כאשר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם, בגי"ע, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה הוי'

קוינו לו גוי' (כמבואר בסיום מסכת תענית (ובפרש"י שם), בהמשך לביאור המשנה לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו', שחל בסמיכות לפי ואתחנן), היינו שיראו בעיני בשר (באופן דמראה באצבעו ואומר זה) איך שהכל טוב וחסד (ולא רק טוב נעלם), ובאופן דב' פעמים זה, **נחמה בכפליים.**

ועי"ז יקויים גם פירוש הפשוט במאמר חז"ל הנ"ל במסכת ברכות, אשר "כל המשתף שם שמים בצערו **כופלין לו פרנסתו כו"**, ג"כ ענין כפליים, ומביא רא"י על זה מהפסוק (איוב כ"ב) "וה"י שדי בצריך וכסף תועפות לד", אשר גם משם שדי"י שהוא ענין הצמצום והגבורות (שאמר לעולמו די), גם ממנו נמשך לבני"י "כסף תועפות", פרנסה כפולה.

- ג -

כלה שהיא בבית אביה כל זמן כו' שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה (תענית כד).

נאמר בש"ק פרשת ואתחנן

- א -

אפ"ל בהקדם מה שפירשתי פעם שעיניה יפות סובב על מצות הכנסת אורחים, דהנה אמרו חז"ל (ב"מ פ"ז ע"א) כתיב (באברהם - וירא ית, ו) קמת וכתוב סולת, א"ר יצחק מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש (היא אמרה קמת והוא אמר סולת, רש"י).

וזהו **כלה כל זמן שהיא בבית אביה**, פי' שמקיימת מצות הכנסת אורחים כראוי כמו שראתה בבית אביה, ואז ממילא **כל זמן שעיניה יפות**, דאשה זו שהולכת בדרכי אביה שקיים מצות הכנסת אורחים כראוי, ממילא יוצאת מגדר של סתם

נשים ואין עיניה צרות באורחים, וע"כ אין כל גופה צריכה בדיקה.

- ב -

ובזה יש לפרש הגמרא (תענית דף כ"ו ע"ב) אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו וכו' ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה, (משלי ל"א) שקר החן והבן היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, ואומר (שם שם) תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה. וכן הוא אומר (שיר השירים ג') צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו.

וצ"ב השייכות של חמשה עשר באב ליום הכיפורים דייקא, אשר בשתיים יוצאות בנות ישראל ואומרות בחור שא נא עיניך.

גם צ"ב השייכות שמביא לענין הזה פסוק צאינה וראינה בנות ציון וכו' ומסיים וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו.

אך להנ"ל דכלה שעיניה יפות פ"י שהיא מקיימת מצות הכנסת אורחים כראוי, ואין עיני צרות באורחים אלא יפות, אי"כ י"ל דזהו שהיו בנות ישראל הכשרות (אשר מקיימות הכנסת אורחים כראוי) אומרות בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, פ"י דלא די בזה שעיני האשה יפות, לקיים מצות הכנסת אורחים כראוי, כי צריך שיהיה גם עיני האיש

יפות באורחים, דבלאו הכי הרי יכול הבעל להפריע לאשתו שלא תוכל לקיים הכנסת אורחים כראוי.

ומסופר אודות שוחט אחד מחסידי הרה"ק מרוזין זי"ע, שהצטיין במצות הכנסת אורחים. לימים מתה עליו אשתו לי"ע ונשא אשה אחרת, והיא לא נתנה להכניס אורחים לביתה. סיפרו זאת להרה"ק מרוזין, וכשבא השוחט, כדרכו, אל הצדיק, שאלו על השינוי שבא בהנהגתו כלפי האורחים. השיב לו השוחט:

- מה אני יכול לעשות, והלא אשתי אינה מסכמת לכך. כלום עלי לגרש את אשתי בשביל זה?

אמר לו הצדיק מרוזין:

- כי מרים הם, על כן קרא שמה מרה.

- ג -

ולזה אמרו **שא נא עיניך** וראה מה אתה בורר לך, דאם עיניך יפות ואינם צרות באורחים, אז תברור לך אשה שאין עיניה צרות כי אם יפות באורחים.

- ד -

וע"כ אמרו **אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה**, פ"י תן עיניך על משפחת המדוברת אם היא באה ממשפחה כזו אשר זהירים לקיים מצות הכנסת אורחים כראוי, ולזה מביא בגמרא הפסוק **שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל**, דאחז"ל גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה, והיופי העיקרי אצל הכלה היא אם היא אשה יראת ה' ומקיימת מצות הכנסת אורחים כראוי וכנכון, ועל זה אמר תן עיניך במשפחה.

והנה מובא מזקיני הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע דאורח על שולחנו של אדם נחשב אצל הקב"ה כאילו אכל בכוונות האריז"ל, אך כל זה בתנאי שלא יאכל עם משפחתו על שלחן אחד, ואז חשיב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, ע"כ. ונמצא מזה דאם מקיים מצות הכנסת אורחים כהוגן חשיב ליה כאילו הקריב כל הקרבנות ומכפרת בעדו כמו הקרבנות.

- ה -

ובזה נבין השייכות בין ט"ו באב ליום הכיפורים, דכיון דמיירי מענין הכנסת אורחים אשר אם מקיימים אותה כראוי חשיב כאילו הקריב כל הקרבנות, ע"כ מדמהו שפיר ליום הכיפורים, דגם ביוה"כ נתכפרים עוונות בני ישראל, וזהו לא היו ימים טובים לישראל **כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים**.

- ו -

ומה שסיים בגמרא **וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו**, אפשר לפרש דהכוונה כשמקיימין הכנסת אורחים כראוי, ובין עיני האיש ובין עיני האשה הם כדבעי, **עיניהם יפות באורחים**, מקרבים הגאולה בזה, כמו שהארכנו בחידושים להגדה של פסח לפרש מה שאומרים בהגדה **כל דכפין ייתי וייכול וכו' השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל**, עפ"י"מ שמביא בספר דברי יצחק בשם הגה"ק בעל שם שלמה ממונקאטש זצ"ל בשם הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע לפרש הגמרא גיטין (דף נ"ו עמוד ב') אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, בדרך צחות כדרכו בקודש, כי העיר ירושלים נחרבה ע"י העשיר והעני, כי העושר נקרא קמצא כמאמרם ז"ל וסימנך עשירים מקמצין, ועני נקרא בר קמצא, והוא היפוך העושר [וכמאמר העולם

שעני יש לו לב טוב] דהאי גברא דרחמי קמצא ובעל דבבי בר קמצא, הסדר שאוהבים העשיר ושונאים את העני [ומקרא מלא הוא גם לרעהו ישנא רש ואוהבי עשיר רבים] עביד סעודתא אמר ליי לשמעיי זיל אייתי לי קמצא [פיי לך ותקרא לי רק העשירים על הסעודה] אייתי ליי בר קמצא, אזל אשכחתי דהוה יתיב [פיי דהוה מצא את העני ג"כ] אמר ליי מכדי האי גברא בעל דבבי דהאי גברא מאי בעית הכא פיי הבעל סעודה אומר להעני הלא ידעת שאין אתה מתותן גדול אצלי וחשוב כ"כ בעיני ומדוע ישבת פה בראש הקרואים. השיב לו העני וא"ל הואיל ואתאי שבקן ויהיבנא לך דמי סעודתי מה דאכילנא ושתינא, רצ"ל תאמין לי שלא ארויח בזה כ"כ כח כמה שפיכות דמים שיש לי בזה, א"ל לא, לסוף א"ל יהיבנא לך כל דמי הסעודה שאין כל הסעודה שוה כ"כ כמו הבזיון ושפיכות דמים שלי נקטיי בידיי ואפקיי היינו שמבייש את העני בפני רבים בחציפות ועזות ואין לו שום בושת פנים כלל בפניהם כי הכל חונפין לעשיר ואין עומדים לימין האביון כידוע, אמר הואיל ויתבו רבנן ולא מחו ש"מ וכו' איזיל איכול בהו קורצא לבי מלכא, פיי שאמסור דין לשמים, אמר מרדו בך יהודאי וכו', א"ל שדר להו קורבנא רצ"ל עני כמבואר בזוה"ק שדר בידו בהדי דקאתו שדא ביי מומא בניב שפתים וא"ל בדוקין שבעין, רצונו לומר שהעשיר נותן מום בעני ואומר עליו חסרונות שאוכל ושותה הרבה יותר מדאי ומביט בעינים מוזרות אל הקערות ואל צואר בעה"ב בעינא בישא וכדומה דלדין הוה מומא ולדידהו לא הוה מומא היינו לנו עניים זה מום גדול ולהם להעשירים הזוללים וסובאים הרבה ועושים כל מה שלבם חפץ ואין זה שום מום אצלם, עכלה"ק.

- ז -

ואגב יש לפרש עוד מ"ש בגמרא שדא ב"י מומא בדוקין שבעין, עפ"י דרכו של הר"מ מפרימישלאן אך באופן אחר קצת, דמובא בספר סיפורי צדיקים (כ"ד א') בשם הבעל שם טוב זי"ע, שאמר כלל גדול, אז פון זיך זאל מען נישט ארויסקוקן און אין יענעם זאל מען נישט אריינקוקן, ע"כ.

וזהו שאמר הגמרא שדא ב"י מומא בדוקין שבעין, פ"י שהסתכל על חבירו מה שהוא אוכל ולא רצה שיאכל אצלו, ע"כ הלך ושדא ב"י בהקרבת מומא בדוקין שבעין, שנענש לעשות ממש כמעשהו שעשה הוא מקודם.

- ח -

ועל פי זה יש לומר עוד בדרך רמז, דמובא בחז"ל שביהמ"ק הוא כמו אישון עין של העולם, ונקרא אבן שתיה שממנו הושתת העולם.

והנה הקב"ה מתנהג עם האדם במדה כנגד מדה, וכדבריהם ז"ל (נדרים דף ל"ב ע"א) משום מדה כנגד מדה, וכן הוא במשנה (סוטה דף ח' ע"ב) מנין שבמדה שאדם מודד מודדין לו שנאמר בסאסאה בשלחה תריבנה וכו', ועיין במכילתא פרשת יתרו על פסוק כי בדבר אשר זדו עליהם.

וע"כ, מדה כנגד מדה על מה שהוא שדא מומא בדוקין שבעין, נענשו שנחרב ביהמ"ק שהוא בחינת דוקין שבעין של כל העולם.

- ט -

ואפשר לפרש עפ"י דבריו הקדושים של הרבי ר' מאיר'ל מפרימישלאן בפירוש הגמרא דקמצא ובר קמצא הנ"ל, דמשם רואים דע"י שלא רצה להכניס את האורח עי"ז נחרב

ביהמ"ק בעוה"ר, וא"כ רואים אנו מזה, דאם מקיים הכנסת אורחים בשלימות מקרב את הגאולה בזה.

- י -

וזהו שמסיים הגמרא ביום חתונתו זה מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, דאם הוא מתחתן עם אשה כשרה שמקיימת מצות הכנסת אורחים כראוי, מקרב בזה הגאולה, ונזכה בשכר זאת וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, ודו"ק.

- יא -

עוד אפ"ל, דהנה כנסת ישראל נקי כלה, וכן ידוע דתלמידי חכמים שבדור הם עיני העדה. וזהו שאמר כלה, היינו כנס"י, שענינה, היינו עיני העדה, יפות, אז אין כל גופה צריכה בדיקה, היינו שאין צריך לבדוק באנשי העדה, כי בוודאי שגם הם מתנהגים באופן הטוב והיפה, כדאיתא בזוהר אי רישא טב כולהו טב.

וזה אין כל גופה צריכה בדיקה, היינו שאין הקב"ה צריך לבדוק את כל אנשי הדור (כל גופה) אם ראויים הם לכל טוב, דכיון שענינה, עיני העדה, יפות, הרי בוודאי שגם אנשי העדה, כל גופה, הם יפים, ואז השי"ת נותן להם כל טוב, כדי שיוכלו בניי לקיים את התורה והמצוות מתוך הרחבה והרווחה.

- יב -

ועפ"י יש לפרש ג"כ הגמרא הנ"ל בתענית, בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, פי' אם תשא עיני העדה שיהיו לך מנהיגים הראויים לנשיאות ראש, אז ממילא וראה מה אתה בורר לך, דזהו סימן על כל העדה, והוא אות שגם

אנשי העדה מתנהגים כשורה.

וכן מבואר ברמב"ם (הלי' תשובה פ"ט ה"א), וז"ל:
הבטיחנו בתורה, שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש
ונהגה בחכמתה תמיד, שיסיר ממנו כל הדברים המונעים
אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן,
וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה,
כגון שובע ושלוש וריבוי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו
בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה
ולעשות המצוה, כדי שנזכה לחיי העולם הבא, עכ"ל.

